

Меценатами не народжуються

Розмову веде
Костянтин КОВАЛЬ

«Українцям треба нарікати не на закони, а на правову культуру», –
переконаний президент Асоціації ювелірів України Сергій Цюпко.

– Сергію Вікторовичу, як ви вважаєте, філантропія, меценатство і спонсорство – це схожі чи зовсім різні поняття?

– Як на мене, не треба їх розмежовувати. Головне не поняття, а зміст. Якщо людина робить добру справу, їй однаково, як це називатиметься: меценат, спонсор, філантроп... Якщо ти по-справжньому добрий, то залишишся таким за будь-яких обставин. Мій принцип – доброта врятує світ, решта – суєта і маячня.

– Пригадуєте, була така пісенька «Добрым быть непросто»? Наскільки це не просто за сучасного українського законодавства?

– Можливо, закон про добродійність слід оновити. Але робити це треба з розумінням і з баченням перспективи. Звісно, більшість підприємців надають соціальну допомогу з власних прибутків – інакше й бути не може. Але нарікати на закон не варто. Якщо він чинний, маємо дотримуватися відповідних норм і правил. Щось не влаштує – треба виступати з ініціативами, вносити пропозиції і зміни. Ті, хто нарікає на закон і каже, що він є перепорою для надання допомоги дітям і відбудови храмів, просто «вмивають руки». І думають аж ніяк не про добродійність, а тільки про власну вигоду. Я не впевнений, що якщо сьогодні, буквально зараз, з'явиться новий закон, то всі й одразу стануть благодійниками. Меценатство – не професія, а стан душі плюс відповідне виховання.

Скажімо, напередодні Нового року Київський ювелірний завод отримав замовлення на виготовлення 12 лампад для храму у Віфлеємі. Я подивився на проект і подумав: «Та хіба ж ми не можемо ці лампади просто так подарувати храмові? Святе місце, наближається Різдво, а ми гроші братимемо! Це не по-Божому». Як вирішили – так і зробили. Нині працюємо для Храму Гроба Господнього в Єрусалимі. Маємо зробити 24 срібні лампади. Робота кропітка

й дуже клопітна. Можна сказати, реставраційного характеру. Працюємо за старовинними начерками. Під час воєн, різних соціальних негараздів священні лампади загубилися. Те, що ми маємо створити, – справжній шедевр ювелірного мистецтва, дуже-дуже дорогий. Собівартість – кілька сотень тисяч доларів. Ми кинули клич: меценати й спонсори, об'єднуйтеся! Охочих знайшлося немало. І тепер думаємо, від кого брати допомогу, а від кого – ні. Божу справу треба вершити чистими руками, з чистими помислами, а не замолювати свічками гріхи.

– Ясна річ, адже церква до першого літнього по допомогу не звертається.

– Не заперечуватиму. Нещодавно ми закінчили роботу над дуже цікавим проектом. Два роки працювали над півтораметровою оправою для ікони Києво-Печерської Лаври. Дорогоцінні метали і коштовні камені надала церква, а ми їй подарували нашу працю. Тобто найкращі наші фахівці всі ці роки працювали, отримували заробітну платню. А коли завершили роботу – ми відмовилися від винагороди. А згодом (мені було дуже приємно, хоча я про це й не думав) мене запросили в Лавру і нагородили орденом Володимира I ступеня.

– Сергію Вікторовичу, не тільки кияни знають, що ви створили найбільший в Україні приватний музей мистецтва. Розкажіть, будь ласка, про нього.

– Із задоволенням. Ідея музею почала виступати років з 20 тому. Наприкінці 1980-х моя компанія працювала над створенням офісів. Нам хотілося робити їх за європейськими стандартами. І, звісно, прикрашати красивими картинами. Так я познайомився з художниками. Почав збирати і вивчати полотна. З'явилася перша картина, друга, десята, двадцята... Поступово дійшов розуміння системного колекціонування. А потім виникла ідея організації

**«БОЖУ СПРАВУ
ТРЕБА ВЕРШИТИ
ЧИСТИМИ РУКАМИ,
З ЧИСТИМИ
ПОМИСЛАМИ,
А НЕ ЗАМОЛЮВАТИ
СВІЧКАМИ ГРІХИ»**

**«Я НЕ ВПЕВНЕНИЙ,
ЩО ЯКЩО
З'ЯВИТЬСЯ НОВИЙ
ЗАКОН, ТО ВСІ
Й ОДРАЗУ СТАНУТЬ
БЛАГОДІЙНИКАМИ.
МЕЦЕНАТСТВО –
НЕ ПРОФЕСІЯ,
А СТАН ДУШІ
ПЛЮС ВІДПОВІДНЕ
ВИХОВАННЯ»**

українського художнього музею. Ми збираємо картини тільки українських художників. Систематизуємо по школах: Одеська, Кримська, Закарпатська, Київська, Львівська... Коли зібрали понад тисячу картин, вирішили організувати музей сучасного українського образотворчого мистецтва. Щоб усі могли їх бачити.

– Скільки полотен у фондах вашого музею?

– Понад 4,5 тисячі. Для тих, хто не знає, наш музей (на Братській, 14. – **К. К.**) працює безкоштовно. Експозиції міняємо раз на місяць. І нічого не продаємо. у наших фондах зібрано унікальні полотна, є скульптура і декоративно-прикладні твори. Кожну школу представляємо окремо – від засновника до послідовників. У січні 2008-го запрошуємо на Львівську школу.

– Ким можете похвалитися?

– У нас є твори Айвазовського, Бернадського, Столяренка, Бортнікова, Цветкової, Ломикіна, Арделі, Зверинського. Нещодавно на аукціоні в МакДугласі придбали роботу нашого класика – Малевича, який народився і виріс у Києві, а помер у Сполучених Штатах...

Місія музею – не лише збирати й експонувати художні надбання нашого народу, а й повертати українські цінності в Україну.

– Знаходити їх, мабуть, непросто?

– Більшість картин наших співвітчизників продають на аукціонах. Невідомих, принаймні сучасних невідомих, художників, там не виставляють. Ім'я митця – ціна аукціону. Шукаємо через Інтернет. Листуємося з друзями з Німеччини та Франції. За можливості – купуємо. Але це не завжди вдається. Роботи українських художників таки мають попит. Особливо – «шістдесятників». Це такий несподіваний пласт! У Радянському Союзі їх неначе й не було, і раптом вони з'явилися. Ті, хто повірив у «хрущовську відлигу», почали виставлятися. А потім була сумнозвісна «бульдозерна виставка»... Нещодавно відкрили незаслужено забутого учасника тих далеких подій. Доля Степана Тітка – хоч романи пиши. 1949 року вислали до Сибіру. Вижив, здобув освіту. Загартував дух непримиренного протистояння владі і виразив його в картинах. Після «хрущовської відлиги» – скромний сільський викладач малювання на Львівщині. Працівники нашого музею випадково знайшли його і з гордістю представляють Україні. Його персональна виставка відбудеться навесні, так би мовити – на згадку про відлигу, яка тоді закінчилася зимою.

– Коли ввозите картини в Україну, виникають проблеми на митниці?

– Закони треба знати і вміти ними користуватися. Питання на митниці виникають тільки тоді, коли неправильно заповнено декларацію. Це стосується і ввезення картин.

Якось мене спитали, що я зробив би, якби мені запропонували попрацювати над законом про благодійність. Я не юрист. Але якщо нам потрібний гуманний закон, який справді діє, треба взяти подібний у розвинутої європейської країни й адаптувати до наших умов. Проте в нашій ситуації, скажімо, за дуже складної податкової системи, коли бізнесмени вже навчилися щось «викручувати», вони і новий закон пристосують до своїх справ. Прикро, але річ не в громадянській свідомості. У Західній Європі люди не більш свідомі, ніж у нас, а більш виховані. Вони привчені дотримуватися закону. І українцям треба нарікати не на закони, а на нашу правову культуру.

Культура – з неї все і починається. Скажімо, у Нью-Йоркському музеї сучасного мистецтва зібрано понад 18 тисяч картин і статуй. І ви здивуєтесь, коли дізнаєтесь, що більшість робіт – подарунки. Експресіоністи – від родини Ротшильдів. Скульптура нашого Архипенка – від Морганів. Сюрреалісти – від Дюпонів.

Подарунки, подарунки, подарунки... Як мінімум 75% – подарунки. Барон Ротшильд ціле життя збирав колекцію і потім вирішив передати її не своїм спадкоємцям, а суспільству, у якому жив.

– Відомо, що меценатами не народжуються. Що спонукало вас до доброчинності?

– Я просто громадянин своєї країни. Я люблю і поважаю Україну. Мені хочеться бачити її сильною і розвинутою. І дуже хочеться на певному етапі її розбудови і становлення бодай чимось допомогти.

Скажімо, у нас 130 тисяч дітей-інвалідів. Усіх охопити неможливо. Але ж відмахуватися від проблеми не можна. Збирали гроші для лікування дитинки із Запоріжжя. Лише три роки, а потребує операції з пересадження кісткового мозку. Ми також перерахували 50 тис. грн. Так гуртом і подолали ту бід.

Або є в столиці драматичний театр «Браво». У наш час мистецтву без спонсорства вижити важко. Тож 15 років їм допомагаємо. Спонсорували вистави, приміщення купили, зробили ремонт.

На моїй малій батьківщині, Сумщині, треба було відремонтувати сільську школу. Ста-

ровинна двоповерхова будівля: вікторіанське подвір'ячко, краєвиди – як у Левітана! І в цій школі з 1929 року навіть вікна не міняли! Я в ній навчався, моя мама працювала вчителькою. Для ремонту потрібно було 400 тис. грн. Якщо я маю можливість, хіба ж можу відмовити?

Нещодавно в Дніпровському районі Києва структурний осередок Німецько-польсько-українського товариства в Україні започаткував Центр захисту безпритульних дітей «Наші діти». Спонсорами цього соціально важливого проекту виступили державні установи та приватні структури з Німеччини, Польщі та України. До речі, цим проектом опікується навіть королева Швеції Сільвія. Від самого початку реалізації активної фази цього проекту я мав за честь зробити свій внесок, що полягав у розробленні та погодженні проектно-ї документації та виконанні будівельних робіт. Завдяки цьому, а також допомозі інших спонсорів, завершено будівництво першої черги цього Центру. Ніхто з нас не повинен забувати: діти – наше майбутнє, і якщо ми не подбаємо про нього сьогодні, завтра може й не настати.

«МІСІЯ МУЗЕЮ – НЕ ЛИШЕ ЗБИРАТИ Й ЕКСПОНУВАТИ ХУДОЖНІ НАДБАННЯ НАШОГО НАРОДУ, А Й ПОВЕРТАТИ УКРАЇНСЬКІ ЦІННОСТІ В УКРАЇНУ»